

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 18.11.2013
COM(2013) 793 final

**ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

**Vztahy Evropské unie s Andorrským knížectvím, Monackým knížectvím a Republikou
San Marino: Možnosti jejich účasti na vnitřním trhu**

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Vztahy Evropské unie s Andorrským knížectvím, Monackým knížectvím a Republikou San Marino: Možnosti jejich účasti na vnitřním trhu

OBSAH

1.	ÚVOD	3
2.	ANALÝZA MOŽNOSTÍ.....	4
2.1.	Varianta 1: Účast v EHP	4
2.1.1.	Posouzení	4
2.1.2.	Postoje malých států.....	4
2.2.	Varianta 2: Jedna nebo více rámcových dohod o přidružení	4
2.2.1.	Posouzení	4
2.2.2.	Postoje malých států.....	4
2.2.3.	Jedna nebo více dohod?	5
2.2.4.	Horizontální a institucionální otázky	5
3.	SBLIŽOVÁNÍ S ACQUIS A SPRÁVNÍ KAPACITA	6
4.	EKONOMICKÉ POSOUZENÍ.....	6
5.	ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ.....	8
5.1.	Další kroky	8
5.2.	Hlavní zásady	9
5.2.1.	Sdílené hodnoty.....	9
5.2.2.	Zásady vnitřního trhu	9
5.2.3.	Specifika.....	9
5.2.4.	Současný vývoj	9

1. ÚVOD

Dne 20. listopadu 2012 přijala Komise sdělení¹ o zlepšování vztahů EU s Andorrským knížectvím, Monackým knížectvím a Republikou San Marino a doprovodný pracovní dokument útvarů Komise² o překážkách bránících těmto zemím v přístupu na vnitřní trh EU a spolupráci v dalších oblastech. Ve sdělení jsou popsány současné úzké vztahy mezi EU a těmito malými evropskými státy. V hodnocení uvedlo, že je zde značný potenciál pro další rozvoj vzájemně prospěšných vztahů.

Zejména v souvislosti se současnou hospodářskou a finanční krizí podtrhlo přínos, jenž by užší hospodářské vazby mohly mít k dosažení dlouhodobého hospodářského oživení v Evropě a ke strategii EU 2020, včetně vyšší zaměstnanosti, obchodu a investiční činnosti v regionech EU sousedících s těmito státy. Dále pak v závěru stanovilo pět možností účasti malých států na vnitřním trhu.

Ve svých závěrech³ ze dne 20. prosince 2012 Rada sdělení uvítala a zvolila dvě z možností jako proveditelné:

- i) účast těchto zemí, jež se vyznačují malou rozlohou, v Evropském hospodářském prostoru (EHP) a
- ii) sjednání jedné nebo více rámcových dohod o přidružení s těmito zeměmi „aby získaly přístup na vnitřní trh EU a k jejím doprovodným opatřením a horizontálním politikám, včetně institucionálních mechanismů vycházejících ze vzoru Dohody o Evropském hospodářském prostoru“.

Kromě toho Rada poukázala na potřebu „zajistit jednotnost a řádné fungování vnitřního trhu a zároveň zohlednit zvláštnosti všech tří zemí, a že je důležité vypracovat soudržný přístup týkající se všech tří zemí.“

Z toho důvodu Rada vyzvala Komisi a (v případě potřeby i) vysokou představitelku, aby pokračovaly ve své analýze těchto dvou možností a zejména:

- uspořádaly „konzultace s vládami Andorrry, Monaka a San Marina a s dalšími zúčastněnými stranami; tyto konzultace by byly zahájeny v první polovině roku 2013 a jejich účelem by bylo určit, zda jsou uvedené dvě možnosti proveditelné a s jakou podporou se setkávají, přičemž by se zohlednily zejména institucionální podmínky obsažené ve sdělení“ a
- a předložily „Radě do konce roku 2013 zprávu obsahující analýzu dopadu a hlavních institucionálních, politických a hospodářských důsledků těchto možností, jakož i doporučení ohledně dalších opatření“.

Tato zpráva je odpovědí na výzvu Rady. Byla vypracována na základě konzultací s malými zeměmi a státy ESVO EHP⁴. Obsahuje informace získané během návštěv Andorrry, Monaka a San Marina Evropskou službou pro vnější činnost (ESVČ) a útvarů Komise v březnu 2013,

¹ Sdělení Komise o vztazích EU s Andorrským knížectvím, Monackým knížectvím a Republikou San Marino — Možnosti hlubší integrace do EU (COM(2012) 680 final/2), Brusel 20.11.2012.

² Pracovní dokument útvarů Komise, který doplňuje sdělení Komise s názvem „Vztahy EU s Andorrským knížectvím, Monackým knížectvím a Republikou San Marino — Překážky bránící Andoře, Monaku a San Marinu v přístupu na vnitřní trh EU a spolupráce v dalších oblastech (SWD(2012) 388 v konečném znění), Brusel 20.11.2012.

³ Závěry rady o vztazích EU s Andorrským knížectvím, Republikou San Marino a Monackým knížectvím, 20.12.2012, přijaté na 3213. zasedání Rady pro dopravu, telekomunikace a energetiku.

⁴ Norsko, Island a Lichtenštejnsko.

doplněné o odpovědi zemí na podrobný dotazník o jejich právních předpisech a správní kapacitě.

2. ANALÝZA MOŽNOSTÍ

2.1. Varianta 1: Účast v EHP

2.1.1. Posouzení

Tato varianta by znamenala účast malých států v Evropském hospodářském prostoru (EHP) na stejném základě jako u současných zemí Evropského sdružení volného obchodu (ESVO), které jsou členy EHP⁵. Hlavní silnou stránkou EHP je to, že je založen na osvědčeném smluvním a institucionálním rámci, včetně institucí ESVO EHP (Sekretariát, Kontrolní úřad a Soudní dvůr). Malé státy by se však nejprve musely stát členy Evropského sdružení volného obchodu (ESVO) – což vyžaduje jednomyslnou podporu jeho členů⁶ – a následně přistoupit k Dohodě o EHP⁷. Malé státy do této chvíle o členství v ESVO nepožádaly. Státy ESVO se tudíž touto možností formálně nezabývaly.

Tato varianta může obnášet některé další nevýhody vzhledem k tomu, že státy ESVO EHP jednají na základě společného postoje ve společných orgánech EHP⁸. Pokud by se měly malé státy účastnit EHP, dosažení tohoto postoje by se mohlo stát komplikovanějším v důsledku potřeby sladit postoje šesti států namísto současných tří. To by mohlo zhoršit problémy, se kterými se EU a její partneři ESVO EHP již potýkají při zajišťování včasného rozhodování EHP. Malé státy by navíc musely přistoupit k obchodním dohodám ESVO se třetími zeměmi.

2.1.2. Postoje malých států

Andorra vyjádřila ochotu zvážit účast v EHP za předpokladu, že bude založena na stabilním institucionálním rámci a zohlední konkrétní situaci Andorry. San Marino je rovněž ochotno tuto možnost zvážit. Monako ji vyloučilo, protože ji nelze snadno uzpůsobit konkrétním okolnostem země.

2.2. Varianta 2: Jedna nebo více rámcových dohod o přidružení

2.2.1. Posouzení

Druhou možností je sjednání jedné nebo více dohod o přidružení mezi EU a malými státy. Tato varianta by umožnila účast malých států na vnitřním trhu, ale rovněž by mohla případně zahrnovat spolupráci v dalších oblastech, jako je oblast spravedlnosti a vnitřních věcí, zemědělství, rybolovu, regionální politiky a zahraniční politiky. Na rozdíl od první možnosti by byla oddělena od EHP a nevyžadovala by podporu států ESVO EHP. Další výhodou této varianty je pružnost, jelikož dohody o přidružení by mohly být přizpůsobeny konkrétním potřebám EU a malých států. A v neposlední řadě by bylo zcela jistě možné vypracovat vhodný institucionální rámec k prosazení těchto dohod (viz níže).

2.2.2. Postoje malých států

Andorra vyjádřila ochotu uvažovat o dohodě o přidružení, pokud bude založena na stabilním institucionálním rámci a plně zohlední konkrétní situaci Andorry. Monako a San Marino jsou této variantě rovněž nakloněny, pokud budou plně zohledněny jejich zvláštnosti. Andorra a San Marino jsou ochotny zvážit mnohostrannou dohodu o přidružení zahrnující všechny tři

⁵ Norsko, Island a Lichtenštejsko.

⁶ Švýcarsko, Norsko, Island a Lichtenštejsko.

⁷ Článek 128 Dohody o EHP.

⁸ Dohoda o EHP, články 90 a 93.

malé státy. Monako tuto možnost nevyloučilo, avšak upřednostnilo by dvoustrannou dohodu s EU, jež bude přizpůsobena jeho konkrétní situaci a zohlední jeho úzké vazby s Francií.

2.2.3. *Jedna nebo více dohod?*

Komise má na základě svého prvotního posouzení za to, že jediná mnohostranná dohoda o přidružení mezi EU a všemi třemi malými zeměmi by pravděpodobně byla vhodnější než tři samostatné dohody, jelikož u druhého scénáře hrozí, že povede ke složitosti a nežádoucí diferenciaci. Mnohostranná dohoda by mohla zahrnovat společný rámec sestávající z hlavních zásad a institucionálních ustanovení, avšak zároveň by měla být dostatečně pružná, aby zohlednila jedinečné okolnosti každého státu. Toho by bylo možné dosáhnout zařazením samostatných ustanovení pro každý stát buď v hlavní části dohody, anebo formou protokolů. Jediná dohoda by rovněž mohla zahrnovat vzájemné vztahy států, pokud by si to přály. Nicméně tuto otázku by bylo potřeba dále projednat s vládami malých států s cílem nalézt vhodné řešení.

2.2.4. *Horizontální a institucionální otázky*

Výše uvedené sdělení poukázalo na řadu horizontálních a institucionálních otázek s cílem zajistit jednotnost vnitřního trhu a právní jistotu pro hospodářské subjekty a občany. V každé dohodě s malými státy by se tudíž musely řešit otázky:

- (a) dynamického přizpůsobení dohody (dohod) vyvíjejícímu se *acquis*;
- (b) jednotného výkladu dohody (dohod);
- (c) nezávislého dohledu a soudního vymáhání;
- (d) řešení sporů.

Pokud jde o dynamické přizpůsobení (a), dohoda o přidružení by se mohla řídit modelem EHP⁹ s tím, že malé země by obecně přijaly závazek používat *acquis* v oblastech, které spadají do působnosti dohody. To by bylo předmětem záruk svrchovanosti při zohlednění jejich příslušných ústavních postupů. Rozhodování ve společných institucích by mělo být co nejefektivnější, aby umožňovalo rychlé přizpůsobení dohody *acquis*. Bylo by třeba zavést mechanismus, který by malé státy informoval o vývoji, zejména o navrhovaných změnách *acquis*, a umožňoval jim, aby oznámily svá stanoviska k návrhům právních aktů, které by se jich zvláště týkaly. Nebyla by jim však udělena žádná formální rozhodovací práva (často označována v kontextu EHP též jako „účast v rozhodovacím procesu“).

V kontextu EHP hraje při posuzování nových právních aktů EU z hlediska jejich významu pro EHP a sestavování seznamů možných aktů, které mají být zařazeny do Dohody o EHP, důležitou úlohu sekretariát ESVO. V tomto ohledu by se měla spíše zvážit možnost sdílení informací mezi Sekretariátem a Andorrou, Monakem a San Marinem namísto budování nové instituce. To by vyžadovalo konzultace se státy ESVO EHP, malými státy a samotným sekretariátem ESVO.

Pokud jde o jednotný výklad dohod (b) a nezávislý dohled a soudní vymáhání (c), bylo by třeba nalézt řešení, jež by zaručovala jednotnost a dobré fungování vnitřního trhu. Řešením by bylo přidělit tyto úlohy Komisi a Soudnímu dvoru EU, a nebylo by tak nutné zřizovat nové instituce. Rovněž by bylo možné zvážit účast pověřeného členského státu EU, který by byl Komisi nápomocen při dohledu, pokud by to podpořily všechny dotčené strany.

⁹ Článek 102 Dohody o EHP.

Je třeba navrhnout účinný a spravedlivý systém řešení sporů (d). A konečně by dohoda měla rovněž stanovit v jakém rozsahu a za jakých podmínek by byla rozhodnutí agentur EU s výkonnými pravomocemi přímo použitelná v malých státech.

3. SBLIŽOVÁNÍ S *ACQUIS* A SPRÁVNÍ KAPACITA

Malé státy jakožto nečlenové EU nemají v současné době žádnou povinnost sladit svůj právní rámec a správní kapacitu s *acquis*, ledaže jsou tyto požadavky součástí dohod, které uzavřely s EU. Měnové dohody, které všechny tři země podepsaly s EU ohledně používání eura jako své oficiální měny, například stanovují převzetí velkých částí *acquis* mimo jiné v oblasti finančních služeb, boje proti praní špinavých peněz a proti padělání.

Soulad malých států s příslušným *acquis* a odpovídající kapacity k jeho provádění a vymáhání jsou nicméně nezbytné předpoklady pro jejich účast na vnitřním trhu. Závěry Rady ze dne 20. prosince 2012 v tomto ohledu zaznamenaly „úsilí Andorry, Monaka a San Marina“. Rada je dále podpořila, „aby nadále usilovaly o další sblížení svých právních předpisů s *acquis* EU v oblasti vnitřního trhu a posílení své správní kapacity za účelem snazšího provedení dalšího příslušného *acquis* EU“¹⁰.

Obecně lze konstatovat, že sblížování právních předpisů malých států má podobu sahající od částečného až po omezený soulad, s výjimkou malého počtu pododvětví, v nichž jsou právní předpisy plně nebo z větší části v souladu. Oblasti, ve kterých jsou obecně řečeno jejich příslušné právní rámce částečně sladěny, zahrnují volný pohyb zboží a finanční služby. Omezený až částečný soulad právních předpisů existuje v řadě oblastí, včetně volného pohybu kapitálu a zadávání veřejných zakázek a pouze omezený soulad existuje mimo jiné v oblasti práv duševního vlastnictví, politiky hospodářské soutěže a informační společnosti a médií. Soulad jejich právních předpisů v oblasti životního prostředí a změny klimatu je velmi omezený.

Malé státy mají fungující orgány veřejné správy, které mají na starosti většinu oblastí spadajících do vnitřního trhu. V řadě oblastí však musí do svých příslušných správních kapacit investovat, aby splnily kritéria pro účast na vnitřním trhu. Andorra s počtem obyvatel cca 76 000 má přibližně 5 800 zaměstnanců veřejné správy. Monako, jehož počet místních obyvatel činí kolem 36 300, má přibližně 3 500 zaměstnanců činných ve státní správě. V San Marinu, jehož počet obyvatel činí cca 32 400, má veřejný sektor cca 4 065 zaměstnanců, z toho 2 297 pracujících ve veřejné správě a 1 048 pro úřad sociálního zabezpečení. Tato čísla poskytují obecnou představu o lidských zdrojích, které mají všechny tři země k dispozici. Správní kapacita v souvislosti s prováděním *acquis* však musí být posuzována také podle dalších kritérií, jako je organizační efektivita, technická způsobilost a lidské a finanční zdroje přidělené na dohled a vymáhání plnění požadavků.

4. EKONOMICKÉ POSOUZENÍ

Z makroekonomického pohledu by byl možný hospodářský dopad účasti všech tří malých států na vnitřním trhu EU pro EU jako celek velmi omezený. S celkovým počtem obyvatel přibližně 145 000 a úhrnným HDP ve výši 8 miliard EUR představují 0,03 % z celkového počtu obyvatel EU (508 milionů) a 0,07 % jejího HDP (13 bilionů EUR). Z tak velkého rozdílu objemu a měřítka vyplývá, jak obtížné je odhadnout měřitelný hospodářský dopad. Níže uvedená analýza se zaměřuje na Evropskou unii. Pokud by se tyto státy měly účastnit

¹⁰ Závěry Rady o vztazích EU s Andorrským knížectvím, Republikou San Marino a Monackým knížectvím, 20.12.2012, přijaté na 3213. zasedání Rady pro dopravu, telekomunikace a energetiku.

vnitřního trhu, je pravděpodobné, že by to mělo relativně větší dopad na jejich hospodářství než na hospodářství EU.

Obecně řečeno se hospodářství malých zemí vyznačují silnou provázaností se státy v jejich sousedství, s nimiž tradičně měly a v současné době stále mají nejužší vztahy. Mezi všemi třemi státy existují značné rozdíly.

Hospodářství Andorry se zakládá na cestovním ruchu a finančních a maloobchodních službách (odhadem 9 milionů návštěvníků ročně, což představuje přibližně 80 % HDP). V San Marinu je podíl cestovního ruchu nižší a hospodářství je diverzifikovanější (např. průmysl představuje 40 % HDP). Hospodářství Monaka je založeno převážně na službách (včetně finančních služeb a cestovního ruchu) a lehkém průmyslu s vysokou přidanou hodnotou (8 % HDP, 9 % pracovních míst).

Finanční služby představují 16 % HDP v Andoře, 15 % v Monaku a 11 % v San Marinu. Toto odvětví tak hraje významnou roli v jejich národních ekonomikách, aniž by však bylo dominantní. Dohled vykonávají vnitrostátní orgány dohledu v Andoře (INAF) a v San Marinu (jeho centrální banka), zatímco v Monaku je tento úkol vyhrazen francouzskému úřadu Autorité de Contrôle Prudentiel (ACP – Úřad obezřetnostního dohledu). Měnové dohody, které všechny tři země podepsaly s EU, je zavazují, aby postupně do roku 2017 převzaly *acquis* EU pro bankovníctví a boj proti praní peněz.

Malé státy nicméně nejsou aktivní ve všech oblastech finančních služeb. V žádném ze tří států například neexistují trhy s cennými papíry. Další zvláštností je, že v San Marinu nejsou žádné banky v zahraničním vlastnictví. V Andoře je ze šesti bank jedna dceřinou společností společnosti z EU. V Monaku jsou všechny banky pobočkami nebo dceřinými společnostmi zahraničních skupin (převážně z EU nebo Švýcarska).

Hospodářská situace v Andoře a San Marinu se od začátku hospodářské krize značně zhoršila. V letech 2008 až 2011 poklesl HDP San Marina o 25 %. V Andoře činil stejný pokles 15,2 %. V Monaku HDP po poklesu o 11,2 % v roce 2009 opět vzrostl o 3,2 % v roce 2010 a o 8,0 % v roce 2011, až se znovu vrátil téměř na úroveň z roku 2008. Krize je jedním z faktorů, který podnítil Andorru – a v menší míře i San Marino a Monako –, aby upravily a/nebo přehodnotily své modely hospodářství. V důsledku toho jsou nyní otevřenější snahám o užší hospodářské vztahy s EU.

Navzdory hospodářské krizi je nezaměstnanost ve všech třech zemích stále pozoruhodně nízká (nejvyšší úroveň nezaměstnanosti ze všech tří má San Marino, kde dosahuje 5,3 %). To lze vysvětlit dvěma faktory.

Ve všech třech zemích je značná „rezerva“ přicházejících sezónních/dočasných zaměstnanců a přeshraničních dojíždějících pracovníků (kteří žijí v sousedních regionech v okolních zemích), jež nejsou zahrnuti do vnitrostátních údajů o nezaměstnanosti v případě, že své zaměstnání ztratí.

Jiným vysvětlením je existence značně chráněného trhu práce ve všech třech státech, který upřednostňuje státní příslušníky a rezidenty a pro mnohé činnosti a/nebo usazování vyžaduje povolení úřadů.

Jestliže jsou všechny tři ekonomiky v dobrém stavu, projevují se kladné dopady nabídky zaměstnání v malých zemích i za jejich hranicemi v sousedních členských státech EU. Z 50 000 monackých zaměstnanců jich téměř 40 000 žije v sousední Francii nebo Itálii; do Andorry denně dojíždí 1 600 pracovníků (z celkem 36 000) ze sousedního Španělska nebo Francie; a sanmarinské společnosti zaměstnávají 5 500 přeshraničních pracovníků dojíždějících z Itálie (z celkové pracovní síly 20 500).

Poměr cizinců – převážně občanů EU – v těchto třech státech činí přibližně 18,5 % v San Marinu (řádově 6 000 z 32 400), 55 % v Andoře (řádově 42 000 ze 76 000) a 80 % v Monaku (řádově 29 000 z 36 300).

Lze předpokládat, že pokud by se všechny tři státy účastnily vnitřního trhu, bylo by mnoho nových pracovních míst vytvořených v těchto zemích obsazeno osobami, které nejsou jejich státními příslušníky (především občany EU), jelikož objem místních pracovních sil, které jsou zaměstnavatelům k dispozici, je omezený. Možný dopad na EU, pokud jde o tvorbu pracovních míst, lze tedy měřit z hlediska „přelití“ do sousedních regionů a pracovních míst vytvořených v dané zemi, z nichž by mohli mít prospěch občané EU.

Největší z těchto tří států z hlediska počtu obyvatel, Andorra, je obklopen strukturálně chudšími oblastmi, zmíněný užitek by tedy bylo možno změřit v sousední španělské provincii Lérida nebo ve francouzských departementech Pyrénées-Orientales a Ariège. V této fázi je nicméně nemožné tento dopad přesně vyčíslit.

Evropská unie dosahovala se San Marinem od roku 2007 obchodního přebytku (183 milionů EUR v roce 2011). V roce 2011 činily celkové vývozy a dovozy EU do San Marina 325,5 milionu EUR. Ve stejném období dosáhla Evropská unie obchodního přebytku rovněž s Andorrou (1 105 milionů EUR v roce 2011). Celkové dovozy a vývozy do Andorry v roce 2011 činily 1 158 milionů EUR. Hodnocení obchodu EU s Monakem je obtížnější, neboť se uskutečňuje především prostřednictvím Francie (a není tudíž vyčíslen samostatně). V současné době směřuje 95 % vývozů ze San Marina do Itálie, zatímco většina vývozů Andorry jde do Španělska. Neočekává se, že by vývozy do všech třech zemí, pokud by se účastnily vnitřního trhu, podstatně vzrostly, mimo jiné jednak vzhledem k stávajícím celním uniím mezi EU a Andorrou a San Marinem, a jednak vzhledem k tomu, že Monako je součástí celního území EU.

Celkově lze shrnout, že s ohledem na počet obyvatel a HDP všech tří dotčených zemí by silnější hospodářské vazby měly na hospodářství EU jako celek pouze okrajový dopad. Nicméně na regionálních a místních úrovních, především v regionech EU, jež s těmito zeměmi sousedí, by mohl být kladný dopad výraznější, a to zejména na trh práce a z toho vyplývající pozitivní vedlejší dopady.

5. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

5.1. Další kroky

Komise je připravena vybudovat s Andorrským knížectvím, Monackým knížectvím a Republikou San Marino užší vztah především prostřednictvím jejich účasti na vnitřním trhu EU. Jak zdůraznila ve svém sdělení z listopadu 2012, tato účast by mohla přinést výhody oběma stranám, včetně odstranění překážek pro přeshraniční hospodářskou činnost. Komise posoudila obě varianty, které Rada vybrala ve svých závěrech z prosince 2012 – i) účast těchto zemí v EHP; a ii) sjednání jedné nebo více rámcových dohod o přidružení s těmito státy – s cílem určit řešení, jež by těmto zemím poskytla přístup na vnitřní trh EU při splnění kritérií stanovených ve sdělení.

S ohledem na výše uvedené zásady má Komise za to, že sjednání (jedné nebo více) dohod o přidružení je z obou možností proveditelnější. Především by oblast působnosti a obsah této dohody (těchto dohod) mohly být upraveny tak, aby odpovídaly požadavkům EU a specifikám a jedinečným okolnostem každého z těchto malých států. Pokud by to bylo ve společném zájmu, mohla by oblast působnosti této dohody (těchto dohod) zahrnovat rovněž oblasti nad rámec vnitřního trhu. V dohodě by se dále měl stanovit také vztah ke stávajícím dohodám, jako je dohoda o celní unii s Andorrou, dohoda o spolupráci a celní unii se San

Marinem a dohody o zdanění příjmů z úspor mezi EU a všemi třemi malými státy (změny těchto dohod se v současné době projednávají). Naproti tomu účast malých zemí v EHP není v tomto okamžiku považována za životaschopnou variantu vzhledem k politickým a institucionálním důvodům, o nichž se pojednává v oddíle 2.1.

Komise doporučuje, aby varianta rámcové dohody o přidružení byla základem pro posílení vztahů EU s Andorrou, Monakem a San Marinem s přihlédnutím k zásadám uvedeným níže. Dohoda (dohody) by měly případně zahrnovat příslušná ustanovení přizpůsobená specifické situaci každé země, a to buď v hlavní části dohody, nebo v doprovodných protokolech.

5.2. Hlavní zásady

Dohoda (dohody) o přidružení by měly spočívat na následujících zásadách.

5.2.1. Sdílené hodnoty

V souladu s obecnou praxí EU v jejích vztazích s třetími zeměmi by jakákoliv dohoda s malými státy měla odkazovat na hodnoty sdílené smluvními stranami a jejich závazek tyto hodnoty chránit. Dohoda (dohody) by měla (měly) odkazovat zejména na článek 2 Smlouvy o Evropské unii (SEU)¹¹.

5.2.2. Zásady vnitřního trhu

Jak je uvedeno ve výše zmíněném sdělení, společná pravidla a důkladné prosazování jsou pro řádné fungování vnitřního trhu zásadní. Rada ve svých závěrech ze dne 20. prosince 2012 rovněž zdůraznila potřebu zajistit jednotnost a dobré fungování vnitřního trhu.

5.2.3. Specifika

V závěrech Rady z prosince 2012 se uvádí, že analýza obou variant vypracovaná Komisí by měla zohlednit specifika malých států. Mezi ně patří jejich malé rozlohy a počty obyvatel, úzké vazby těchto států k zemi (zemím) v jejich sousedství a jejich politické a hospodářské charakteristiky. Rovněž je třeba připomenout, že článek 8 Smlouvy o Evropské unii stanovuje, že „Unie rozvíjí se zeměmi ve svém sousedství výsadní vztahy s cílem vytvořit prostor prosperity a dobrých sousedských vztahů, založený na hodnotách Unie a vyznačující se úzkými a mírovými vztahy spočívajícími na spolupráci“. Prohlášení č. 3 k článku 8 Smlouvy stanovuje, že „Unie bere v úvahu zvláštní situaci malých států, které s ní udržují specifické blízké vztahy“.

5.2.4. Současný vývoj

Je důležité, aby EU ke svým vztahům s partnery ve svém sousedství zaujímal jednotný přístup. Jakákoliv dohoda s malými státy by měla zohlednit příslušný vývoj v těchto vztazích. EU by měla zejména vzhledem ke kladnému dopadu spolupráce v celní a daňové oblasti na dobré fungování vnitřního trhu zvážit, zda by měl být její přístup k horizontálním a institucionálním otázkám, jak jsou uvedeny výše, rozšířen na dohody v této oblasti, včetně protokolu (protokolů) vyplývajících ze stávajících jednání o změnách dohod EU s malými státy o zdanění příjmů z úspor.

¹¹ „Unie je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin. Tyto hodnoty jsou společné členským státům ve společnosti vyznačující se pluralismem, nepřipustností diskriminace, tolerancí, spravedlností, solidaritou a rovností žen a mužů“.